

Ekspresija molekularnih markera u citološkom uzorku štitaste žlezde u identifikaciji prirode nodozne strume

Uvod

Iako su tiroidni nodusi česti, tiroidni karcinom ima godišnju incidencu 3,5-4,8% na 100000 stanovnika, a incidenca maligniteta u tiroidnim nodusima se kreće od 5-15%, tako da procenjena smrtnost iznosi manje od 1% i ima sporiji tok.(1) Tiroidni nodusi predstavljaju čest klinički problem, koji postaje još aktuelniji sa porastom prevalencije diferentovanog tiroidnog karcinoma.

U velikoj studiji Martensona i saradnika iz Minesote, rađenoj na autopsijskom materijalu, polovina je imala solitarne ili multiple noduse, pri čemu je najveći broj nodusa bio malih dimenzija ($< 1\text{cm}$) benigne prirode.(2) Kod osoba sa iradijacijom glave i vrata u ranim godinama zapažene su u 70 % slučajeva benigne promene, a u 30 % maligne promene, s tim da su od maligniteta najčešći papilarni karcinomi. Kod dece koja su bila izložena zračenju u Černobilu pronađen je visok rizik za pojavu tiroidnih karcinoma.(3)

Pored funkcijske dijagnostike štitaste žlezde koja podrazumeva određivanje tiroidnih hormona u krvi, i autoimune dijagnostike kojom se određuju antitiroidna antitela od izuzetnog značaja je morfološko ispitivanje koje kreće od ehosonografske dijagnostike štitaste žlezde.

Razlikovanje benignog od malignog nodusa je veoma teško, pa je i donošenje odluke o hirurškom lečenju nekada kontraverzno. Pri proceni tiroidnog nodusa veoma su važne informacije dobijene anamnezom i fizikalnim pregledom, jer one vrše identifikaciju pacijenta sa većim rizikom za razvoj karcinoma.

Ispitivanje tiroidnog nodusa punkcijom štitaste žlezde tankom iglom (FNA-fine needle aspiration) i citopatološki pregled dobijenog aspirata primenjuje se unazad 60 godina. Punkcija tiroidnog nodusa od izuzetnog je značaja u preoperativnoj dijagnostici i predstavlja prvi korak u evaluaciji tiroidnog nodusa.

Uvođenjem citopunkcije štitaste žlezde u kliničku praksu, znatno je smanjen broj operacija štitaste žlezde. Neodređen nalaz citološkog istraživanja potiče od neadekvatne citološke analize. U toku citološke analize mogu se videti mnoge promene u samoj ćeliji ili jedru, a ne razlikuju se od ćelija u papilarnom karcinomu.

Dosadašnja iskustva većeg broja molekularnih markera pouzdaniji su pokazatelj maligno transformisanog tireocita. Između ostalih galektin -3, tiroidna peroksidaza, dipeptil dipeptidaza i HBM-1 (Hector Batiffore mezotelial 1). Nedavna studija na 450 pacijenata potvrdila je petostruku učestanost malignih nodusa koji su bili pozitivni na galektin 3.(4) I BRAF mutacije su prisutne u 45-50% papilarnih karcinoma pri čemu je zajednička analiza galektina i BRAF mutacija na uzorcima punkcije koji su označeni kao citološki neodređeni pokazala značajnu učestanost preoperativnog otkrića malignih tiroidnih nodusa. Marker koji su od koristi u određivanju metastatskog potencijala tumora štitaste žlezde su CIKLIN D1, pozitivan kod karcinoma sa većim metastatskim potencijalom, P27 i P 21 gde je negativna reakcija kod karcinoma sa većim metastatskim potencijalom. Od bitnog značaja su i PAX-PPAR1 i mutacije RET/PTC. (5,6,7) Samom preoperativnom identifikacijom molekularnih markera nakon aspiracione biopsije isključuje se, ili potvrđuje postojanje tiroidnog karcinoma obzirom da je poslednje dve decenije utrostručen porast papilarnog karcinoma. Od izuzetnog su značaja i kod novootkrivenih nodusa kao i u neodređenim nalazima aspirata ili seruma ispitivanih pacijenta. Orlandi i saradnici u ponovljenim punkcijama nalaze saglasnost sa prvobitnom citopunkcijskom dijagnozom u 91 do 100%.(8) Hamburger saopštava da ponovljena punkcija potvrđuje prvu citološku dijagnozu u 91% slučajeva i zaključuje da validnost ponovnog nalaza opravdava upućivanje na hiruršku intervenciju.(9)

RADNA HIPOTEZA

Ekspresija molekularnih markera poboljšava kvalitet citološke dijagnostike dobro diferentovanog karcinoma štitaste žlezde što se manifestuje manjim brojem lažno pozitivnih i lažno negativnih nalaza.

CILJEVI ISTRAŽIVANJA

Obzirom na to da primarni cilj proizilazi iz radne hipoteze definisani su sledeći ciljevi:

1. Učestalost lažno pozitivnih i lažno negativnih nalaza u citološkoj dijagnostici aspiracione biopsije štitaste žlezde, primenom različitih markera
2. Poređenje dijagnostičkog kvaliteta novih markera i standardnih dijagnostičkih postupaka.
3. Određivanje optimalnog markera ili kombinacije markera za preoperativnu dijagnostiku dobro diferentovanog karcinoma štitaste žlezde.

MATERIJAL I METOD

Ispitivanje će se sprovesti na Medicinskom fakultetu u Beogradu, Klinici za endokrinologiju, dijabetes i bolesti metabolizma sa pacijentima kod kojih je poremećena građa štitaste žlezde. Studijom će biti obuhvaćeno 300 pacijenata. Studija predviđa prospektivno praćenje i ispitivanje bolesnika u periodu od januara meseca 2012 godine do januara meseca 2014 godine na osnovu koga će se moći doneti validni teorijski i klinički zaključci.

Za obradu svakog bolesnika biće urađena detaljna anamneza, klinički pregled, laboratorijske analize sa tiroidnim statusom, ultrazvučni nalaz štitaste žlezde, aspiraciona punkcija pod kontrolom ultrazvuka i imunocitohemijska ispitivanja aspirata u cilju kasnije korelacije sa patohistološkim nalazom operisanih štitastih žlezda.

U toku studije bili bi ispitani bolesnici sa nodozno izmenjenom štitastom žlezdom, bolesnici koji su upućeni na operativno lečenje tiroidnih nodusa bez obzira na citološki nalaz, a nakon operativnog lečenja korelacija patohistološkog nalaza sa prethodno urađenom imunocitohemijskom analizom i citohemijskom analizom na patohistološkom nalazu. U ispitivanju bi bili uključeni i pacijenti kod kojih

je dijagnostikovao tiroidni karcinom, kao i pacijenti kod kojih postoji poremećaj u tiroidnoj funkciji.

Svim ispitanicima biće određeni tiroidni status ,trijodtironin (T3), tiroksin(T4), tireostimulirajući hormon (TSH), antitela na tiroidnu peroksidazu (anti TPO ab), antitela na tireoglobulin (anti Tg ab), tireoglobulin(Tg) i kalcitonin , urađen ultrazvuk štitaste žlezde, a nakon toga aspiraciona punkcija tankom iglom (FNA-fine needle aspiration), citološka analiza aspirata i imunocitohemija.

Molekularni markeri koji će biti određivani su galektin 3, citokeratin i HBME-1(Hector Battifore mezotelial 1). Imunocitohemijska analiza nakon demaskiranja epitopa sprovodiće se korišćenjem primarnih monoklonskih antihumanih antitela Galektin 3, Hector Battifore mesothelial 1 i citokeratin.

Rezultati dobijeni ovim istraživanjem bili bi obrađeni odabranim statističkim metodama i testovima pregledno prikazani u obliku dijagrama i tabela iz kojih će se jasno izvući potrebni zaključci.

U analiziranju biće korišćeni sledeći testovi:

- a) Hi kvadrat test
- b) Test slaganja (kappa)
- c) Studentov T test
- d) jednostruka i višestruka korelacija
- e) multipla regresiona analiza kojom je ispitivana međusobna povezanost i direktan uticaj više ispitivanih parametara.

PROCENA KANDIDATA O POTENCIJALNOM NAUČNOM DOPRINOSU

Rezultati dobijeni ovim istraživanjem imaće značaj u definisanju prirode tiroidnih nodusa na osnovu analize citopatološkog nalaza i, sledstveno tome, mogućnost daljeg praćenja ili pravovremenog operativnog lečenja tiroidnih nodusa, u smislu rane detekcije tiroidnog karcinoma , a s druge strane smanjiti broj operacija, smanjiti broj operativnih komplikacija, smanjiti troškove lečenja, čime će rad pored teorijskog imati praktičnu i kliničku vrednost.

REFERENCE

- 1.Trbojević B.:Tiroidna žlezda.Patofiziološke osnove i klinički pristup.Beograd,Zavod za udžbenike i nastavna sredstva 1998: 377-87.
- 2.Moterson J.D.,Woolner L.B.,Bennet W.A.:Gross and microscopic findings in clinically normal thyrod glands. J.Clin.Endocrinol.Metab.1955;15:1270.
- 3.Nikiforov Y.,Gnepp D.R.,Fagin J.A.:Thyroid lesions in children and adolescents after the Chernobil disaster :implications for the stady of radiation tumorogenesis.J.Clin .Endokrinol.Metab.1996;81:9.
- 4.Bartolazzi A,Orlandi F,Saggiorato E,Volante M,Arecco F,Rossetto R,Palestini N,Ghigo E,Papotti M,Bussolati G,Matregnai MP,Pantellini F,Carpi A,Giovagnoli MR ,Monti S,Toscano V,Sciacchitano S,Pennellini GM,Mian C,Pelizzo MR,Rugge M,Troncane G,Palombini L,Chiappetta G,Botti G,Vecchione A,Bellico R;Italian Thyroid Cancer Study group(ITCSG)Galektin -3-expression analysis in the surgical selection of follicular thyroid nodules with indeterminate fine –needle aspiration cytology : a prospective multicentre study.Lancet Oncol 2008,4;7(1) : 89.
- 5.Aherne ST,Smyth PC,Flavin RJ,Russell SM,Denning KM,Li J ,Guenther SM,O,leary JJ,Shels OM,geographical mapping of a multifocal thyroid tumour using genetic alteration analysis mRNA profiling.Mol. cancer.2008,4;7 (1):89.
- 6.Lee X,Gao M,Ji Y,Yu,Feng Y,Li Y,Zhang Y,Cheng W,Zhao W,Analysis of Diferental BRAF (V 600E)Mutational status in High Aggressive Papillary Thyroid Microcarcinoma .Ann Surg Oncol .2008,26 DOI .1245/s 10434-008-0233-3 E pub ahead of point.
- 7.Kebebew E,Weng J,Bauer J,Ranvier G,Clark OH,Duh QY,Shibru D,Bastian B,Griffin A.The prevalence and prognostic value od BRAF mutation in thyroid cancer. Ann-Surg .2007;246 (3):466-7
- 8.Orlandi A,Puscar A,Capirata E,Fideleff H 2005 repeated fine-needle aspiration of the thyroid in benign nodular thyroid disease:critical evaluation of long-term follow-up.Thyroid 15:274-278.
- 9.Hamburger JI 1987 Consistencu of sequential needle biopsy findings for thyroid nodules.Management implications.Arch Intern Med 147;97-99.